

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «РІДНА ШКОЛА»
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
ISRAEL TRAUMA COALITION (ISRAEL)
Sky Tel OÜ (Estonia)

DOI <https://doi.org/10.59647/978-617-520-999-8/1>

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Міжнародної конференції

**Актуальні проблеми освітнього
процесу в контексті європейського вибору України**

14 листопада 2024 року

Київ
Видавництво Ліра-К
2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 27 від 29 листопада 2024 р.)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VII Міжнародної конференції (14 листопада 2024 року). – Київ : Видавництво Ліра-К, 2025. – 728 с.

ISBN 978-617-520-999-8

У матеріалах VII Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу; сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

*За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність
їх автори.*

УДК 37.09

Список використаних джерел

1. Варіанти полі національних літературних мов – Київ, 1981
2. Англійська мова – міжнародна мова (електронний ресурс) <http://mizesperanto.com>
3. Обережно Hot Dog сучасний активний English – Голденков, 2000 рік
4. Oxford Bookworms librarz – серія мов – англійський
5. English Vokabulary in use – Серія мов – англійський

УДК 37.01:378

Помазан Григорій Михайлович,

здобувач вищої освіти академічної групи ПНК-23

Київського національного університету

будівництва і архітектури;

Красильник Юрій Семенович,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри професійної освіти

Київського національного університету

будівництва і архітектури

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Актуальність теми дослідження обумовлена потребами сучасного ринку праці в професіоналах, які здатні до ефективної міжособистісної взаємодії, управління емоціями та адаптації до швидкоплинних умов діяльності. У професійній сфері, де цінуються не лише знання, але й особистісні якості, емоційний інтелект стає невід’ємною складовою успішної професійної діяльності. У процесі підготовки бакалаврів професійної освіти емоційний інтелект є ключовим компонентом, що сприяє формуванню комунікативних навичок, розвитку емпатії, відповідальності та лідерських якостей. Саме ці якості особливо затребувані в умовах сучасної професійно-педагогічної діяльності. Важливість дослідження також зумовлена тим, що зміст більшості освітніх програм традиційно спрямований на розвиток академічних знань, залишаючи поза увагою соціально-емоційний аспект. Водночас, розвиток емоційного інтелекту допомагає здобувачам освіти не тільки ефективно спілкуватися, а й краще розуміти власні емоції, що позитивно впливає на успішність навчання та майбутню професійну реалізацію.

Метою дослідження є обґрунтування значення формування та розвитку емоційного інтелекту в процесі підготовки майбутніх бакалаврів професійної

освіти, а також розробці педагогічної технології, яка б сприяла розвитку компетентностей щодо емоційної саморегуляції, емпатії, комунікативних та соціальних умінь та запропонувати підходи до інтеграції емоційного інтелекту в освітній процес задля підвищення рівня професійної підготовки студентів, їх здатності до успішної взаємодії й адаптації у майбутній професійній діяльності.

Огляд основних визначень і підходів до розуміння емоційного інтелекту вказує на те, що дане поняття стало ключовим для вивчення навичок міжособистісної взаємодії, саморегуляції та емоційної адаптації. Так, П. Саловой, Д. Майер та Д. Карузо [11] розглядають емоційний інтелект як здатність розпізнавати та розуміти власні емоції та емоції інших, використовувати їх для керування думками й поведінкою. За цією концепцією, емоційний інтелект включає чотири основні компоненти: сприйняття емоцій, використання емоцій для покращення мислення, розуміння емоцій, управління емоціями.

Д. Гоулман [1] вивів концепцію емоційного інтелекту як спроможність розпізнавати та керувати емоціями власними і чужими, наголошуючи на важливості цієї здатності для успішної соціальної взаємодії та професійного зростання. Гоулман виділяє п'ять складових емоційного інтелекту: самосвідомість, саморегуляція, мотивація, емпатія, соціальні навички.

О. Чебикін [10] визначає емоційний інтелект як динамічне інтегральне психологічне утворення, що визначає успішність міжособистісної взаємодії, адекватну самооцінку, позитивне мислення, а також лідерські здібності, що ґрунтуються на усвідомленні важливості емоцій та вмінні ними керувати.

П. Мінаєв, І. Шищенко [7], використовуючи методику Н. Холла на визначення рівня емоційного інтелекту [6], встановили, що лише невеликий відсоток студентів (5,6%) має високий рівень емоційного інтелекту, а більше третини (43%) – низький. Більшість студентів не розуміють емоцій за зовнішніми проявами та відчують значні труднощі в управлінні власними емоціями, дуже песимістично оцінюють власні можливості впливати на емоційні стани та змінювати їх. Дослідниками виділено дві групи студентів за рівнем емоційного інтелекту: «студенти, поглинені емоціями» (низький та середній рівень за тестом Холла) та «самосвідомі студенти» (високий рівень за тестом Холла). Студенти першої групи часто відчують, що їх поглинають емоції, і тому вони не можуть протистояти цьому, тому що почуття беруть контроль над собою. Таких студентів не можна назвати емоційно стійкими, і вони не зовсім усвідомлюють свої почуття, тому часто розчиняються в них

замість того, щоб рухатися вперед. Вони майже не намагаються боротися зі своїм поганим настроєм. Їм важливо відчувати себе захищеними, відчувати, що тобі довіряють, співчують, підтримують і розуміють. Студенти другої групи усвідомлюють настрої, що виникають у них, і бачать цілісну картину свого емоційного стану. Чітке розуміння емоцій також підсилює інші характерні риси їхньої особистості: вони автономні та добре розуміють межі особистого простору; мають хороше психологічне здоров'я; вони дивляться на життя з позитивом.

Сучасні дослідження [5, 8, 9] інтегрують різні підходи та вивчають емоційний інтелект у контексті його впливу на психічне здоров'я, професійні навички, навчання та лідерство. *Соціально-психологічний підхід* розглядає емоційний інтелект як набір навичок, що сприяють ефективній соціальній взаємодії. Згідно з цим підходом, емоційний інтелект передбачає не лише саморегуляцію, але й емпатійне розуміння емоційних станів інших людей, що є важливим для педагогічної професії, де міжособистісна комунікація має важливе значення. *Когнітивно-поведінковий підхід* пов'язує когнітивні процеси з регуляцією поведінки, що є необхідним для прийняття зважених рішень і подолання стресу. Емоції розглядаються як сигнали, що впливають на процес прийняття рішень, де важливо правильно розуміти й обробляти емоційні реакції для конструктивної поведінки. *Психоаналітичний підхід* тлумачить емоційний інтелект як глибоке розуміння власних внутрішніх емоційних переживань, що допомагає у формуванні психологічної цілісності особистості. За цим підходом, емоційний інтелект допомагає особистості усвідомлювати та вирішувати внутрішні конфлікти, будувати гармонійні стосунки із собою та оточенням. Також в дослідженнях особлива увага приділяється розробці методик для підвищення емоційного інтелекту, таких як тренінги з емоційної саморегуляції, оскільки ця навичка сприяє як індивідуальному, так і професійному зростанню.

Таким чином, огляд основних підходів показує, що емоційний інтелект є комплексним явищем, яке об'єднує когнітивні, емоційні та соціальні аспекти, що сприяє гармонійному розвитку особистості та її ефективній адаптації до умов професійно-педагогічної діяльності.

Розвиток емоційного інтелекту у майбутніх бакалаврів професійної освіти є необхідною умовою для їхньої успішної професійної діяльності, яка вимагає не лише професійних знань, а й високого рівня комунікативних та соціальних навичок [2, 3, 4, 7, 9]. Створення технології для формування та розвитку емоційного інтелекту допоможе забезпечити підготовку фахівців,

здатних до саморегуляції, емпатії, мотивації та продуктивної взаємодії у професійно-педагогічному середовищі. Основними компонентами технології є:

1. Психолого-педагогічна діагностика рівня емоційного інтелекту: оцінювання рівня самосвідомості, саморегуляції, емпатії, комунікативних і соціальних навичок; використання спеціальних анкет, тестів, опитувальників для виявлення емоційних сильних сторін та аспектів, які потребують розвитку.

2. Мотиваційний блок: підвищення мотивації студентів до розвитку емоційного інтелекту як важливої професійної компетентності; формування позитивного ставлення до навичок саморегуляції та самопізнання через обговорення професійних ситуацій, де ці навички мають ключове значення.

3. Розвивальні тренінги та рольові ігри: тренінги самосвідомості та емоційної регуляції – вправи, що допомагають студентам розпізнавати та контролювати свої емоції; рольові ігри – моделювання професійних ситуацій, які потребують емоційної витримки, навичок слухання, розуміння та емпатії; тренінги комунікативних навичок – розробка стратегій ефективної взаємодії, технік активного слухання та зворотного зв'язку.

4. Соціально-емоційне навчання: інтеграція соціально-емоційних освітніх програм, які сприяють усвідомленому контролю емоцій і покращенню соціальної взаємодії; використання завдань, які допомагають студентам навчитися співпрацювати в групах, проявляти емпатію та гнучкість у спілкуванні.

5. Індивідуальна робота та рефлексія: завдання на самопізнання та самоаналіз – ведення щоденника емоцій, рефлексія щодо власних емоційних реакцій у різних ситуаціях; індивідуальні консультації з викладачем або психологом, спрямовані на розробку стратегії для контролю емоцій та підвищення самооцінки.

6. Практика та оцінювання результатів: застосування навичок емоційного інтелекту у професійних стажуваннях і практичних заняттях; періодичне оцінювання рівня розвитку емоційного інтелекту, корекція методів у разі потреби, надання зворотного зв'язку для студентів.

Таким чином, впровадження технології формування та розвитку емоційного інтелекту у підготовці бакалаврів професійної освіти сприятиме не лише професійному зростанню, а й особистісному розвитку.

Список використаних джерел

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер з англ. С.-Л. Гумецької. Харків : Віват, 2020. 512 с. URL: <https://www.scribd.com/document/712859064/Гоулман-Емоції-ни-інтелект> (дата звернення: 30.10.2024).

2. Красильник Ю. С. Психолого-педагогічна компетентність як складова педагогічної майстерності науково-педагогічного працівника. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2010. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadsps_2010_1_12 (дата звернення: 29.10.2024).

3. Красильник Ю. С. Психолого-педагогічні умови інформаційно-технологічного забезпечення підготовки майбутнього викладача в умовах магістратури: методичні рекомендації. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2012. 38 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/106621/1/МЕТОДИЧНІ_РЕКОМЕНДАЦІЇ.PDF (дата звернення: 28.10.2024).

4. Красильник Ю. С. Теоретико-методичні аспекти проектування інноваційного освітнього середовища вищого педагогічного навчального закладу. *Вісник Національної академії оборони України*. 2014. Вип. 6 (43). С. 51–62. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=Ib89m2kAAAJ&citation_for_view=Ib89m2kAAAAJ:2P1L_qKh6hAC (дата звернення: 03.11.2024).

5. Кулешова О., Кривий В., Шеремет Р. Результати дослідження особливостей розвитку емоційного інтелекту у майбутніх фахівців соціономічного профілю. *Psychology Travelogs*. 2024. № 2. Р. 197–206. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/883768a7-001c-426e-b301-59bfdbb2acf0/content> (дата звернення: 03.11.2024).

6. Методика Н. Холла на визначення рівня емоційного інтелекту. URL: <https://onlinetestpad.com/ua/test/2050017-metodika-nkholla-na-viznachennya-rivnyua-emosijnogo-intelektu> (дата звернення: 03.11.2024).

7. Мінаєв П., Шищенко І. Розвиток емоційного інтелекту майбутніх бакалаврів середньої освіти засобами цифрових технологій. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. № 12(5). С. 37–42. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i5-006> (дата звернення: 02.11.2024).

8. Пташенчук К., Балашов Е. (2024). Психологічні особливості емоційного інтелекту студентів. *Universum*. № 6. С. 179–190. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/836> (дата звернення: 03.11.2024).

9. Руденко О, Литвин Н., Смолінська О. Виховання емоційного інтелекту в студентів як актуальної Soft Skill у воєнний час. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 8(36). С. 1373–1384. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/13858/13924> (дата звернення: 03.11.2024).

10. Чебыкин О. Емоційний інтелект, його пізнавально-мисленнєві ознаки та функції. *Наука і освіта*. 2020. № 1. С. 19–28. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/9510/1/Chebykin.pdf> (дата звернення: 03.11.2024).

11. Mayer J., Salovey P., Caruso D. Models of emotional intelligence / John Mayer, Peter Salovey, David Caruso // *Handbook of Intelligence*. – Cambridge, England: Cambridge University Press, 2000. – P. 396–420. URL: <http://www2.stat-athens.aueb.gr/~jpan/Mayer-2000.pdf> (дата звернення: 29.10.2024).

<i>Пахомов Ілля Володимирович</i>	
РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПОВОЄННИХ ПОТРЕБ РИНКУ ПРАЦІ.....	326
<i>Пащенко Тетяна Миколаївна</i>	
ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ – ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ.....	330
<i>Петрова Тетяна Ігорівна, Рубцова Світлана Вячеславівна, Паніна Олена Віталіївна, Даниленко Данійл Анатолійович</i>	
ЛОГІКО-СМИСЛОВА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ЗАСОБАМИ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТРИБУТИВНОГО АНАЛІЗУ.....	335
<i>Плотникова Людмила Федорівна</i>	
НАУКОВЕ ЕСЕ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ У ВНЗ.....	337
<i>Полторак Лариса Всеволодівна</i>	
ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК МОВИ МІЖНАРОДНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	339
<i>Помазан Григорій Михайлович, Красильник Юрій Семенович</i>	
ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	341
<i>Потапюк Лілія Миколаївна, Потапюк Ірина Петрівна</i>	
РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	346
<i>Почка Костянтин Іванович</i>	
ПИТАННЯ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕОРІЇ МЕХАНІЗМІВ І МАШИН В КНУБА.....	349
<i>Почка Костянтин Іванович, Красильник Юрій Семенович</i>	
УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІЙ ПРОГРАМІ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (БУДІВНИЦТВО ТА ЗВАРЮВАННЯ)».....	354
<i>Почка Костянтин Іванович, Пристайло Микола Олексійович, Балака Максим Миколайович</i>	
ФОРМУВАННЯ ВИМОГ ДО СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	364
<i>Предун Костянтин Миронович</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІ ПРОГРАМИ «ТЕПЛОГАЗОПОСТАЧАННЯ І ВЕНТИЛЯЦІЯ» ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКИХ	

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VII Міжнародної конференції

(Київ, 14 листопада 2024 року)

Керівник видавничого проєкту *Віталій Зарицький*

Підписано до друку 03.01.2025. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. аркушів – 42,31. Обл.-вид. аркушів – 35,24.
Тираж 300

Виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net